

Vergaderjaar 2003–2004

28 760

Meerjarenplan Alfabetisering 2003–2006

Nr. 2

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 27 mei 2004

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹ hebben enkele fracties de behoefte over de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mw. Nijs, d.d. 23 december 2002 (Kamerstuk 28 760, nr. 1) inzake het meerjarenplan alfabetisering enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

Bij brief van 27 mei 2004 heeft de staatssecretaris deze beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Cornielje

Adjunct-griffier van de commissie,
Boeve

¹ Samenstelling:

Leden: Van Nieuwenhoven (PvdA), Van de Camp (CDA), Kalsbeek (PvdA), Cornielje (VVD), Voorzitter, Lambrechts (D66), Hamer (PvdA), van Bommel (SP), Vendrik (GL), Mosterd (CDA), Blok (VVD), Balemans (VVD), Slob (CU), Vergeer (SP), Tichelaar (PvdA), Joldersma (CDA), De Vries (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Eski (CDA), Eijsink (PvdA), Leerdam, MFA (PvdA), Ondervoorzitter, Van Miltenburg (VVD), Kraneveldt (LPF), Hermans (LPF), Van Dam (PvdA), Visser (VVD) en Azough (GL).

Piv. leden: Kruijssen (PvdA), Ferrier (CDA), Verbeet (PvdA), Rijpstra (VVD), Van der Laan (D66), Boelhouwer (PvdA), Vacature (algemeen), Tonkens (GL), Van Oerle-van der Horst (CDA), Hirsi Ali (VVD), Örgü (VVD), Van der Vlies (SGP), Kant (SP), Dijkma (PvdA), Hessels (CDA), Sterk (CDA), Atsma (CDA), Van Bochove (CDA), Van Hijum (CDA), Arib (PvdA), Stuurman (PvdA), De Krom (VVD), Varela (LPF), Nawijn (LPF), Adelmund (PvdA), Aptroot (VVD) en Halsema (GL).

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het Meerjarenplan Alfabetisering 2003–2006 (Kamerstuk 28 760, nr. 1). De leden constateren dat het aantal functioneel ongeletterden circa 1,3 miljoen bedraagt, en dat zich hieronder 800 000 volwassen autochtone Nederlanders bevinden. Dit aantal vinden de leden van deze fractie erg hoog. Dat geldt ook voor het aantal «echte» analfabeten van 250 000, waarop het Actieplan primair gericht is. De leden van deze fractie vinden het belangrijk dat getracht wordt het aantal van 250 000 analfabeten zo ver mogelijk naar beneden te krijgen. Dit geldt in nog sterkere mate voor de zeven procent van de jongeren tussen 16 en 19 jaar die analfabeet zijn. Kunnen de leden van deze fractie concluderen dat het gebrek aan financiën op geen enkele wijze de aanpak van het analfabetisme belemmert, zo vragen zij. Ook willen zij weten of voor iedere analfabeet die zich aanmeldt, ook daadwerkelijk een cursus beschikbaar is. Voorts vragen de leden van voornoemde fractie of het waar is dat het grootste probleem bij het oplossen van het analfabetisme gezocht moet worden in de bereikbaarheid, schaamte en gemotiveerdheid van de doelgroep.

De leden merken vervolgens op dat de groep van 16- tot 19-jarigen vooral uit voortijdige schoolverlaters bestaat. Zij vragen hoe het mogelijk is dat iemand die op de leeftijd van 16 tot 19 jaar de school verlaat, nog analfabeet is. Bij autochtone jongeren gaat het dan wellicht om een behoorlijke groep jongeren die niet beschikt over de capaciteiten daartoe, omdat anders moeilijk te verklaren is dat zij op die leeftijd nog analfabeet zijn. Heeft de staatssecretaris inzicht in de samenstelling van deze groep en de mate waarin dit probleem oplosbaar is, zo vragen de leden.

Voorts wijzen de leden op leerlingen die geen startkwalificatie kunnen behalen en die wellicht ook niet verder te alfabetiseren zijn. De leden willen weten of in de cijfers en de aanpak rekening is gehouden met deze groep leerlingen. Hoe betrouwbaar zijn de genoemde aantallen analfabeten in deze stukken, gelet op het feit dat het aantal voortijdige schoolverlaters ook niet met aanvaardbare nauwkeurigheid is te bepalen, zo vragen de leden van deze fractie.

De leden wijzen voorts op een zinsnede op pagina twee van het rapport «Van de zijlijn naar het speelveld» (bijlage bij Kamerstuk 28 760, nr. 1). Hier staat als eerste doelstelling beschreven: «Op grond van het gemeten aantal cursisten eind 2002 (CINOP-nulmeting) wordt in de periode 2003–2006 een substantiële toename gerealiseerd van het aantal deelnemers aan alfabetiseringstrajecten». De leden vragen wat hier bedoeld wordt met het woord «substantieel». Hoe realistisch is het hierboven beschreven doel? Kan de staatssecretaris dit doel nader toelichten, zo vragen zij.

Op pagina zeven van bovengenoemd rapport wordt gesproken over een verwachte nieuwe instroom van leden en vrijwilligers door het alfabetiseringsbeleid. De leden vragen of de staatssecretaris kan aangeven hoe realistisch deze verwachting is.

De leden van voornoemde fractie onderschrijven een integrale aanpak waarbij samenwerking tussen ministeries en sociale partners essentieel is. Zij willen echter weten of de staatssecretaris kan aantonen dat onderwijsinstellingen, gemeenten en Centra voor Werk en Inkomen (CWI) op dit gebied goed samenwerken en actief het analfabetisme aanpakken. Is er voor iedere cliënt uit de doelgroep die via het CWI wordt aangemeld een passend alfabetiseringsaanbod? Wie blijft de vorderingen van de cliënt volgen, zo vragen de leden.

Tot slot constateren de leden dat er energie gestoken wordt in curriculumontwikkeling, deskundigheidsbevordering voor docenten, programmering en didactiek en het ontwikkelen van passende leermiddelen. De leden vinden dit een goede ontwikkeling, maar vragen of het waar is dat er op dit moment veel te weinig alfabetiseringsdeskundigheid en alfabetiseringsmateriaal voorhanden is. Zo ja, dan willen de leden weten

hoe dat mogelijk is. Zij vragen of de situatie mogelijkwijs is ontstaan doordat de alfabetisering van autochtonen de afgelopen jaren nooit prioriteit heeft gehad. Tenslotte willen de leden weten hoe het alfabetiseringsmateriaal ontwikkeld wordt.

Ook de leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het Meerjarenplan Alfabetisering 2003–2006. De leden van deze fractie zijn van mening dat het voorliggende meerjarenplan, beschreven op papier, ambitieus lijkt. Voornoemde leden merken op dat de planperiode nu inmiddels bijna een jaar loopt. In de begroting van het ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het jaar 2004 wordt dan ook terecht aandacht besteed aan de alfabetisering van autochtonen (Kamerstuk 29 200 VIII, nr. 1, pag. 144–145). Echter, het valt de leden van deze fractie op, dat de beoogde prestatie genormeerd is op basis van het aantal (extra) deelnemers aan een basiscursus lezen, schrijven of rekenen bij de Regionale Opleidingscentra (ROC's). Naar de mening van deze leden wordt de prestatie daarmee boterzacht. De leden wijzen er voorts op dat het grote probleem bij «functioneel» analfabeten in de vele moeite ligt die het kost om de mensen te bereiken. De leden van deze fractie drongen daarom in het verleden aan op een extra inspanning in deze, niet opdat mensen aan een cursus zouden deelnemen, maar opdat het «functioneel» analfabetisme in Nederland in belangrijke mate zou afnemen. De leden van deze fractie vernemen dan ook graag welke overwegingen ten grondslag liggen aan het feit dat bij de start van de campagne (in 2003) al genoeg werd genomen met vijf procent voor wat betreft het bereiken van een substantiële toename van de deelname aan basiscursus. Voorts willen de leden weten waarom in de begroting voor het jaar 2004 nog altijd sprake is van een deelnemersaantal dat onder de tien procent ligt. Hoe verhoudt dit percentage zich tot de aantallen van 250 000 «echte» analfabeten onder de autochtone bevolking en de 1,3 miljoen functioneel ongeletterden die Nederland telt, zo vragen bovengenoemde leden. Ook willen zij weten of de Stichting Belangenbehartiging Alfabetisering van mening is dat de uitvoering van het plan een succes is. Worden de mensen die functioneel analfabeet zijn, daadwerkelijk bereikt?

De leden van deze fractie stellen voorts de vraag op welke wijze de staatssecretaris uitvoering geeft aan de motie Melkert c.s (Kamerstuk 26 800, nr. 9), die destijds kamerbreed werd aangenomen en waarin dertig miljoen gulden structureel werd uitgetrokken voor het oplossen van wachtlijsten voor oudkomers om zo meer ruimte te bieden aan de alfabetisering van autochtonen in gemeenten met meer dan zeven procent minderheden. Wordt het volle bedrag nog steeds besteed aan de aangegeven doelen? Op welke plek in de begroting kan deze impuls nog precies worden teruggevonden, zo vragen de leden.

Tot slot willen de leden van voornoemde fractie weten in welke mate het voor komt dat mensen die een alfabetiseringscursus willen volgen, moeten wachten.

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het Meerjarenplan Alfabetisering 2003–2006 «Van de zijlijn naar het speelveld: het meerjarenplan campagne alfabetisering autochtonen 2003–2006». Zij beoordelen de insteek van de staatssecretaris als positief. De leden wensen met betrekking tot het meerjarenplan een paar vragen te stellen.

Ten eerste wijzen de leden erop dat het meerjarenplan als doel heeft om een substantiële toename te realiseren van het aantal deelnemers aan alfabetiseringstrajecten. De leden vragen daarom of de staatssecretaris kan aangeven hoeveel analfabeten met het plan bereikt worden en in hoeveel aanmeldingen bij de ROC's de aanpak zal resulteren. Het CINOP heeft eind 2002 een nulmeting verricht. Er zullen onderzoeksactiviteiten

ondernomen worden waarbij op verschillende momenten metingen worden gedaan naar het aantal analfabeten dat deelneemt aan alfabetiseringstrajecten. De leden ontvangen graag de resultaten van deze metingen van de staatssecretaris.

In het plan wordt beschreven dat een aantal ROC's minder ervaring heeft met trajecten voor autochtonen analfabeten. De leden van bovengenoemde fractie willen weten of deze ROC's inmiddels geleerd hebben van de ROC's die hier wel ervaring mee hebben, zoals in het plan wordt omschreven. Ook vragen zij of deze ROC's nu voorzieningen hebben getroffen om de doelgroep van alfabetiseringstrajecten te kunnen voorzien.

Voorts vragen de leden van voornoemde fractie of de staatssecretaris kan aangeven of de samenwerking tussen de ROC's, gemeenten en de werkgeversbranche, naar haar mening, positief en constructief verloopt. Tot slot vragen de leden aan de staatssecretaris of de, in september 2002 gestarte, campagne tot nu toe succesvol is gebleken en welke resultaten zijn geboekt.

II Reactie van de staatssecretaris

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de vragen en opmerkingen uit de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het meerjarenplan alfabetisering 2003–2006 «Van de zijlijn naar het speelveld». Mijn reactie gaat vergezeld van twee opeenvolgende metingen van het aantal autochtone cursisten dat alfabetiseringsonderwijs volgt: een nulmeting over 2001–2002 en een vervolgmeting over 2002–2003¹.

De resultaten van deze metingen geven mij aanleiding tot een herziening van het ingediende meerjarenplan. Voordat ik uw vragen en opmerkingen beantwoord, ga ik op deze herziening in.

Herziening meerjarenplan

De aanzet tot het meerjarenplan alfabetisering 2003–2006 is gegeven door de Tweede Kamer in 2001. De Kamer besloot niet te volstaan met een verwijzing naar de inzet van extra middelen voor oudkomers, waardoor bepaalde gemeenten in staat zouden zijn geweest meer prioriteit te geven aan de doelgroep analfabeten onder de autochtone bevolking. De opvatting van de minister van OCW dat een stimulerend beleid nodig was met een campagne als belangrijkste middel, werd breed gedeeld. In december 2001 daarom is het Actieplan Alfabetisering autochtone Nederlanders aan de Tweede Kamer toegezonden. Hierin werden een publiciteitscampagne en een meerjarenplan voorzien. Daarbij is van meet af aan voorop gesteld, dat primair de Nederlandse gemeenten aan zet zijn. Zij ontvangen een specifieke uitkering van OCW voor de volwasseneneducatie, waarmee zij cursussen moeten inkopen bij een regionaal opleidingscentrum. Het alfabetiseringsbeleid van OCW is erop gericht de gemeenten te stimuleren in hun prioriteitstelling meer rekening te houden met de doelgroep «autochtone analfabeten» en de doelgroep zelf meer bekend te maken met het cursusaanbod.

In het Meerjarenplan Alfabetisering 2003–2006, dat eind 2002 aan de Tweede Kamer is gezonden, zijn vervolgens concrete acties geformuleerd. Daarbij gaat het er vooral om dat mensen die moeite hebben met lezen en schrijven daadwerkelijk een cursus gaan volgen.

Bij de campagnestart in september 2002 heb ik mij ten doel gesteld in 2003 vijf procent van de doelgroep te bereiken. Het aantal functioneel ongeletterden dat Nederland volgens de *International Adult Literacy Survey* telt is 1,5 miljoen, waaronder 250 000 autochtone analfabeten zijn. Bij vijf procent gaat het om 12 500 cursisten.

---

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

De nulmeting over 2001–2002 gericht op het vaststellen van het aantal deelnemers dat een basiscursus lezen, schrijven en rekenen bij een van de regionale opleidingscentra volgt, maakt duidelijk dat er nog een lange weg te gaan is: in het betreffende cursusjaar zijn ongeveer 5000 cursisten bereikt.

Op grond hiervan is duidelijk dat mijn doel bij de start van de campagne pas over een aantal jaren dichterbij komt. Mogelijk is het zelfs niet voor het einde van deze kabinetsperiode gerealiseerd. Toch wil ik eraan vasthouden. Het is beter te blijven streven naar «een man op de maan» dan het hoofd in de schoot te leggen. Daar komt bij dat de resultaten van de lopende campagne bemoedigend zijn. Uit de vervolgmeting blijkt dat in het cursusjaar 2002–2003 een toename van het aantal cursisten is gerealiseerd van 5000 naar 5600. Het gaat dus de goede kant op, maar er moet langs andere wegen méér gebeuren.

De campagne loopt en in bestuurlijke zin is aandacht voor het probleem ontstaan. Het is nu belangrijk om alfabetisering «dichterbij de mensen» te brengen. Daartoe is een aanpak langs drie sporen gewenst:

1. stimuleren van extra initiatieven op lokaal of regioniveau;
2. maatwerkbenadering ontwikkelen voor specifieke groepen;
3. andere actoren betrekken in het alfabetiseringswerk.

1) Het eerste spoor – stimuleren van extra initiatieven op lokaal of regioniveau – is gericht op een effectiever bereik van de doelgroep. Hierbij denk ik aan:

- een *internet site* die beter aansluit op wat er lokaal of regionaal leeft (ondergebracht bij Kennisnet) en
- het bevorderen van veelbelovende *pilots* door middel van nationale (aanmoedigings)prijzen. De twee initiatieven die door een deskundige jury het hoogst worden gewaardeerd, zullen tevens worden voorgedragen voor de *UNESCO Literacy Prizes*.

2) Bij het tweede spoor – maatwerkbenadering ontwikkelen voor specifieke groepen – denk ik aan de ontwikkeling van een aanpak voor bijvoorbeeld WAO-ers. Hoewel exacte cijfers ontbreken, is het aantal analfabeten en semi-analfabeten onder arbeidsongeschikten waarschijnlijk hoger dan gemiddeld¹. Oorzaak hiervan zou kunnen zijn dat werknemers met een beperkte taalvaardigheid meestal laag opgeleid zijn en lichamelijk werk doen. Als dat werk door ziekte te belastend voor hen wordt, is het door die beperkte taalvaardigheid moeilijker om ander werk te vinden dat zij nog wel kunnen doen. Uit de cijfers van de *International Adult Literacy Survey* kan in ieder geval worden opgemaakt dat lage lees-, schrijf- en rekenvaardigheden een min of meer duurzame tewerkstelling in de weg staan. Een lage geletterdheid correleert met een lage arbeidsproductiviteit, met een verminderde arbeidsparticipatie en met een verhoogde instroom naar bijstand, WW en WAO. In een land dat de ambitie heeft om tot de top te behoren van Europa (beoogd als meest dynamische en concurrerende kenniseconomie ter wereld), is laaggeletterdheid een maatschappelijke kostenpost die bovendien sociale uitsluiting in de hand werkt.

Acties specifiek gericht op doelgroepen vragen om een goede betrokkenheid van andere ministeries en organisaties die met deze doelgroepen te maken hebben. Zo is voor de aanpak van arbeidsongeschikten een gezamenlijke inzet met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) nodig.

Overleg tussen OCW en SZW heeft een aanpak opgeleverd die zich in eerste instantie richt op het bewustmaken van het probleem bij actoren op dit gebied. Het vermoeden bestaat namelijk dat net als bij andere organisaties de «diagnose» analfabetisme vaak niet gesteld zal worden, waardoor een kans op alfabetisering gemist wordt. Ook de reïntegratiekansen zullen veelal toenemen als aan het alfabetiseringsprobleem gewerkt kan

---

¹ In enkele publicaties wordt een percentage van 25 genoemd onder verwijzing naar de *International Adult Literacy Survey* (1999). Dit rapport bevat niet het genoemde percentage. Wel wordt vastgesteld dat circa 13% van de Nederlanders tussen 16 en 74 jaar bevindt zich op het laagste niveau van geletterdheid. Dit percentage ligt hoger bij mensen in de laagste inkomenscategorie, boven de 56 jaar en bij laagopgeleiden. Binnen deze groepen is het risico op arbeidsongeschiktheid groter. Zie ook een nadere analyse in: W. Houtkoop, *De mensen op niveau 1*. (Amsterdam, Max Goote Kenniscentrum voor Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie, Jaarboek 2002–2003).

worden. Door alert te zijn op het mogelijk aanwezig zijn van analfabetisme, kan al tijdens de ziekteperiode gezocht worden naar functies waarvoor de betrokkene wel geschikt is en kan gezien worden in welke gevallen een alfabetiseringscursus nodig en wenselijk is. Arbo-diensten kunnen hierbij een rol spelen. Ditzelfde geldt voor het UWV bij de claimbeoordeling, en voor reïntegratiebedrijven die een reïntegratietraject ontwikkelen voor een arbeidsongeschikte.

Samen met mijn collega van SZW zal ik de genoemde organisaties aanspreken op hun inzet. Doel is primair dat de betrokken organisaties zich bewust worden van een mogelijk probleem op dit punt bij de mensen waarmee zij in aanraking komen, zodat zij alle kansen voor een oplossing aangrijpen.

3) Het derde spoor – andere actoren betrekken – betreft vergroting van de betrokkenheid van het Nederlandse bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Concrete acties in dit verband zijn:

- de organisatie van een jaarlijks evenement op Wereld Alfabetiseringsdag (8 september) met als doel nationale bewustwording, werving en toeleiding en
- bijeenkomsten rondom thema's zoals educatie op de werkvloer of het gebruik van ICT.

Deze benadering kan aan de bestrijding van het analfabetisme in Nederland nieuwe dimensies toevoegen vooral waar het gaat om het bereiken van groepen die – ondanks de vernieuwing van didactiek en lesmateriaal – moeilijk zijn te bewegen «terug naar school» te gaan. Doel is dat genoemde actoren hun verantwoordelijkheid erkennen. Hun bijdrage kan bestaan uit het stimuleren van leren op de werkplek of thuis, met gebruikmaking van speciaal ontwikkelde laagdrempelige software. Op die manier kan een inhaalslag worden gerealiseerd die door alléén de gebaande paden te kiezen, zou uitblijven.

Het derde spoor zal worden gevolgd door een nieuwe uitvoerder: de Stichting Lezen & Schrijven (L & S). De activiteiten van Lezen & Schrijven zijn een aanvulling op die van het Centrum voor innovatie van opleidingen (Cinop). De Stichting Lezen & Schrijven zal fungeren als «marktmeester» om te bevorderen dat ideeën worden uitgewisseld en uitgedragen en zal daarnaast communicatie activiteiten ontwikkelen om de maatschappelijke aandacht te behouden. Vanuit het beschikbare budget wordt vanaf 2004 zowel Cinop als de Stichting Lezen & Schrijven ondersteund; beide organisaties ontvangen van OCW € 200 000 per jaar op basis van een overeenkomst resp. een beschikking krachtens de Wet Overige OCW-subsidies. Hierin zijn de voorwaarden waaronder zij hun activiteiten verrichten opgenomen. Over de uitvoering van hun activiteiten leggen Cinop en de Stichting Lezen & Schrijven verantwoording af aan OCW door de indiening van een financieel en inhoudelijk verslag.

Ik kom toe aan uw vragen en opmerkingen.

Beantwoording

De leden van de CDA-fractie spreken hun verbazing uit over de hoge aantallen functioneel ongeletterden respectievelijk analfabeten onder de autochtone bevolking en vragen, tegen de achtergrond van die aantallen, of financiële beperkingen op geen enkele wijze de aanpak van het analfabetisme belemmeren. Zij vragen naar de aard van het probleem dat de doelgroep ondervindt bij aanmelding en willen weten of er voor iedere analfabeet die hiervoor belangstelling toont, daadwerkelijk een cursusplaats beschikbaar is.

De aantallen functioneel ongeletterden respectievelijk analfabeten onder

de autochtone bevolking zijn eerder aan uw Kamer gemeld in het Actieplan 2001. Ze zijn gebaseerd op de *International Adult Literacy Survey*, die in 1999 is uitgevoerd onder auspiciën van de OESO. Volgens dit onderzoek bevinden veel mensen zich op het laagste niveau van geletterdheid; in Nederland is dat overigens minder het geval dan in de meeste andere Europese landen. Op de ranglijst van best presterende landen staat Nederland vijfde. Alleen de Scandinavische landen staan er beter voor.

Waar analfabetisme overgaat in functionele ongeletterdheid en tot op welke hoogte functionele ongeletterdheid een maatschappelijk probleem vormt, is arbitrair.

De situatie waarin mensen verkeren – bijvoorbeeld als opvoeder of werknemer – is hiervoor mede bepalend.

De doelgroep is niet gemakkelijk te bereiken en veel leden daarvan hebben er jarenlang alles aan gedaan om hun moeite met lezen en schrijven te maskeren. Als eenmaal de stap wordt gezet naar een regionaal opleidingscentrum (ROC), is de motivatie onder autochtone analfabeten echter hoog. Tot dusver is het vrijwel altijd gelukt degenen die zich hebben aangemeld, daadwerkelijk te plaatsen in een cursus. Ook in antwoord op een vraag van de leden van de fractie van de PvdA hierover: er zijn nauwelijks wachtlijsten voor autochtone analfabeten.

De volgende vraag van de leden van de CDA-fractie betreft het aantal van 7 procent analfabeten onder jongeren tussen 16 en 19 jaar. Dit percentage wordt voor een belangrijk deel verklaard door het gegeven dat het hier niet alleen gaat om autochtone, maar ook om allochtone jongeren.

De effectrapportages die ik jaarlijks ontvang van 39 Regionale Meld- en Coördinatiefuncties voortijdig schoolverlaten, zijn niet gespecificeerd naar het aantal analfabeten onder voortijdige schoolverlaters. Zoals u weet is de registratie bij de contactgemeenten voortijdig schoolverlaten in 2002 sterk verbeterd. Ik waardeer de vooruitgang die de gemeenten in dezen boeken en wil hen niet belasten door de Uitvoeringsregeling RMC, die pas in de zomer van 2002 tot stand is gekomen, op dit punt uit te breiden. Door de invoering van het onderwijsnummer in alle sectoren is het mogelijk op termijn de schoolloopbaan van iedere deelnemer te volgen.

De CDA-fractie vraagt wat de term «substantieel» inhoudt in de doelstelling van het meerjarenplan («een substantiële toename van het aantal deelnemers aan alfabetiseringstrajecten»). Hiervoor verwijs ik naar mijn opmerkingen onder «Herziening meerjarenplan».

In antwoord op de vraag van de CDA-fractie naar de instroom van vrijwilligers, meld ik dat de positieve verwachting op dit punt in het meerjarenplan realistisch is gebleken. Bij de landelijke bellijn die met steun van de Stichting Nedwerk NT1 operationeel is, hebben zich tientallen vrijwilligers gemeld die, al dan niet als docent, aan de slag zouden willen gaan.

De gewenste integrale aanpak waar de leden van de CDA-fractie naar vragen, komt in steeds meer gemeenten tot stand. Er zijn geen gevallen bekend waarin cliënten uit de doelgroep die via het CWI worden aangemeld, een passend alfabetiseringsaanbod wordt onthouden. Om de gewenste integrale aanpak te kunnen realiseren is het een voordeel, dat het alfabetiseringsonderwijs deel uitmaakt van de bredere volwasseneneducatie waarin «sociale redzaamheid» en «breed maatschappelijk functioneren» al erkende opleidingscategorieën zijn. ROC's zijn gewend ook onderwijs te verzorgen ten behoeve van de reïntegratie van werkzoekenden. Dit maakt het gemakkelijker tegemoet te komen aan gemeentelijke wensen.

De deskundigheid op alfabetiseringsgebied waar de leden van de CDA-fractie tot besluit naar vragen, is nog steeds voorhanden bij de

meeste ROC's en bij Cinop als landelijke ondersteuningsinstelling voor de bve-sector. Veel docenten alfabetisering aan ROC's zijn verenigd in de al genoemde Stichting Nedwerk NT1. Met steun van enkele provinciale welzijnsinstellingen en een particulier fonds is recent alfabetiseringsmateriaal ontwikkeld door de Stichting ABC.

De leden van de fractie van de PvdA constateren terecht dat het meerjarenplan ambitieus is. Dat de beoogde prestatie boterzacht wordt door deze te normeren op basis van het aantal (extra) deelnemers aan een basiscursus bij de ROC's, bestrijd ik. Het tegendeel is het geval. De naar schatting 250 000 analfabeten onder de autochtone bevolking vormen een deelverzameling van de 1,5 miljoen «functioneel ongeletterden» die Nederland volgens de *International Adult Literacy Survey* telt. De lees-, schrijf- en rekenvaardigheden van de mensen die in dit onderzoek op niveau 1 scoren, vertonen een aanzienlijke variëteit. Dit maakt het moeilijk scherp te definiëren wie analfabeet is en wanneer zijn of haar analfabetisme (voldoende) is teruggedrongen. Om die reden is ervoor gekozen het aantal cursisten te registreren dat een basiscursus lezen, schrijven of rekenen volgt aan een regionaal opleidingscentrum. Deze operationalisering van de doelstelling leidt tot een betrouwbare indicatie van het effect van het meerjarenplan alfabetisering.

Het antwoord op vragen van de PvdA-fractie bij de doelstelling van het meerjarenplan, heb ik hiervoor al gegeven.

De Stichting Belangenbehartiging Alfabetisering ABC is betrokken bij de uitvoering van het meerjarenplan. Vertegenwoordigers van de stichting, waaronder ook (ex-)cursisten (de zogenaamde ambassadeurs) hebben deelgenomen aan overleg over de voortgang en hebben tijdens manifestaties op de jaarlijkse Wereld Alfabetiseringsdag van UNESCO een belangrijke bijdrage geleverd.

De PvdA-fractie vraagt mij naar de opvatting van de Stichting ABC over de uitvoering van het meerjarenplan. ABC heeft zich tegenover de Kamer kritisch uitgelaten over de tot op heden bereikte resultaten. Ook ik ben van mening dat de resultaten nog te wensen over laten en heb daaruit de conclusie getrokken dat het meerjarenplan moet worden herzien.

De leden van de PvdA-fractie stellen vragen bij het effectieve bereik van de campagne. Ik kom hierop terug aan het eind van deze beantwoording.

De leden van de fractie van de PvdA vragen op welke wijze ik uitvoering heb gegeven aan een motie van de heer Melkert c.s. uit 1999, waarin structureel 30 miljoen gulden werd uitgetrokken voor het oplossen van wachtlijsten voor oudkomers. Het geld is gebruikt waarvoor de motie het heeft bestemd. De middelen voor de inburgering van oudkomers zijn indertijd toegevoegd aan de begroting van BZK ten behoeve van de minister van Grote Steden- en Integratiebeleid. Intussen maken zij deel uit van de begroting van Justitie ten behoeve van de minister van Vreemdelingen- en Integratiebeleid, die verantwoordelijk is voor de inburgering van zowel oud- als nieuwkomers.

De ruimte die sinds 2000 binnen het educatiebudget van gemeenten met meer dan zeven procent minderheden ontstond om extra cursussen in te kopen voor autochtone analfabeten, is onvoldoende benut. In 2001 heeft minister Hermans gewezen op de ontstane ruimte en het structurele karakter daarvan. Via BZK hadden de betreffende gemeenten immers de beschikking gekregen over een apart «oudkomersbudget». De Kamer en ook de minister van OCW hebben, gelet op de geringe aandacht voor de doelgroep «autochtone analfabeten», gekozen voor een beleidsintensivering in de vorm van het Actieplan Alfabetisering 2001. Daarin is een campagne gericht op de gemeenten en de doelgroep voorop gesteld.

Mijn meerjarenplan 2003–2006, waarin campagneactiviteiten opnieuw een belangrijke rol spelen, is een vervolg op dit Actieplan.

Op verzoek van de leden van de fractie van de VVD geef ik de Kamer hierbij de belangrijkste resultaten van het onderzoek dat Cinop heeft verricht onder de regionale opleidingscentra naar het aantal deelnemers aan een alfabetiseringscursus.

Het rapport over 2002–2003 is eind februari 2004 opgeleverd. Het verzamelen van de gegevens heeft Cinop meer tijd gekost dan was voorzien. De metingen geven de stand van zaken bij de ROC's weer en zeggen uiteraard veel over de effecten van de campagne waar de VVD-fractie naar vraagt.

Uit de nulmeting over het jaar 2001–2002 blijkt dat – gecorrigeerd voor twee grote ROC's die niet hebben meegewerkt – landelijk in totaal ongeveer 5000 cursisten een basiscursus lezen, schrijven of rekenen volgden. De vervolgmeting over het cursusjaar 2002–2003 laat ten opzichte van de nulmeting grote verschillen zien. Sommige locaties hebben te maken met een (flinke) toename van het aantal cursisten, maar er zijn andere waar de situatie stabiel is gebleven of zelfs is verslechterd. Dit laatste komt doordat de meldingen over 2001–2002 op enkele onderdelen zijn vervuld bijvoorbeeld met zogenaamde «eurocursussen». Die cursussen waren eenmalig.

Gecorrigeerd voor dergelijke eenmalige negatieve effecten, is landelijk een toename te constateren van het aantal deelnemers met twaalf procent van 5000 naar 5600.

Deze uitslag is bemoedigend, maar ik ben ervan overtuigd dat er andere accenten moeten worden gelegd om de campagne tot een succes te maken. Onder «Herziening meerjarenplan» heb ik aangegeven wat mij daarbij voor ogen staat.

In antwoord op vragen van de VVD-fractie naar «leren van elkaar» en voorzieningen bij ROC's wil ik benadrukken – zoals in de herziening van het meerjarenplan is aangegeven – dat de uitwisseling van *good practices* op lokaal niveau in 2004 geïntensiveerd zal worden.

Over de ontwikkeling in het komende jaar zal ik de Kamer op de hoogte houden, in ieder geval in de memorie van toelichting bij de OCW-begroting voor 2005 en in het OCW-Jaarverslag over 2004. Als daar aanleiding toe is, zal de Kamer ook los van deze geëigende momenten op de hoogte worden gebracht van de voortgang.